

Secretariaat:
Postbus 9
9790 AA Ten Boer

Telefoon (050) 303 97 97
Fax (050) 303 97 99
Email secretariaat@groningergemeenten.nl

Bespreking: Portefeuillehouderoverleg
Onderwijs, Cultuur en Sport en
Gezondheid en Welzijn

Datum: 5 februari 2015

9.30 – 12.00 uur

Locatie: Raadzaal gemeentehuis Grootegast en
bibliotheek Grootegast

Voorzitter: De heer S. Smedes

VGG: De heer T.G. Sprenger
Secretariaat: Mevrouw S. van der Werff

Deelnemers: Portefeuillehouders Onderwijs, Cultuur en
Sport en Gezondheid en Welzijn, Biblionet, de
heren Van Dalen en Langendonk

1. Opening en vaststellen agenda

De vergadering begint in de bibliotheek van Grootegast, waar de deelnemers welkom worden geheten door de voorzitter. Vervolgens geeft wethouder De Haan van de gemeente Grootegast een korte toelichting op de totstandkoming van de bibliotheek in Grootegast. Vervolgens licht mevrouw Goossens, locatiemanager van de bibliotheek, nog kort een aantal zaken toe. De vergadering wordt voortgezet in de raadzaal van het gemeentehuis in Grootegast.

2. Gezamenlijke visie "Veranderen in samenhang"

De presentatie van de heer Van Dalen is bij het verslag gevoegd.

De heer Van Dalen geeft aan, dat hij begin 2013 de VGG en Biblionet heeft geholpen een visie op het bibliotheekwerk op te stellen in nauwe samenwerking met de ambtelijke kopgroep. Deze visie is ook de basis geweest voor de grote reorganisatie die bij Biblionet heeft plaatsgevonden. De volgende punten werden in de visie benoemd:

- Meetbaar maatschappelijke functie centraal stellen;
- Accent leggen op doelgroepen;
- Geleidelijke introductie van het profijtbeginsel;
- Bediening van gemeenten op maat;
- Verbeteren van kengetallen en financieringssystematiek;
- Helderheid over mogelijkheden digitaal spel;
- Nieuw organisatieprofiel: zakelijk, doelgericht en flexibel.

Straks zal de heer Langendonk van de Koninklijke Bibliotheek en de Stichting Lezen gaan vertellen over het belang van de Bibliotheek op School en de heer Middelveld zal de huidige situatie bij Biblionet toelichten. Ook zal de heer Van Dalen nog een kort interview afnemen met de wethouders Gopal (Hoogezand-Sappemeer) en De Rook (Groningen). Inmiddels is de nieuwe Bibliotheekwet ingevoerd. Hierin staat onder meer dat gemeenten de plicht hebben om onderling zaken af te stemmen en ook wordt de digitale innovatie benoemd.

3. Bibliotheek op School

De heer Langendonk is landelijk programmacoördinator Kunst van Lezen. Dit is geïnitieerd en gefinancierd door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Sport. De heer Langendonk werkt zowel voor de Stichting Lezen als voor het Sector Instituut Openbare Bibliotheken (SIOB). De presentatie van de heer Langendonk is bij het verslag gevoegd.

Tot 1 januari 2015 waren er twee grote organisaties op het gebied van bibliotheekwerk, namelijk SIOB en bibliotheek.nl. Deze twee worden samengevoegd in de Koninklijke Bibliotheek. De opdracht voor de Koninklijke Bibliotheek is het bouwen van een digitale bibliotheek voor Nederland.

Alle plaatselijke bibliotheken moeten vervolgens hierop aangesloten worden. De doelstelling is dit project in 2019 af te ronden en op te leveren. Het is niet zinvol om lokaal digitale projecten op te starten, omdat dit landelijk wordt uitgevoerd. Laaggeletterdheid kost de gemeenschap veel geld, ongeveer zevenhonderd miljoen euro per jaar. Deze kosten zitten voornamelijk in werkloosheid en een ongezonde levensstijl. Preventie van laaggeletterdheid is dus van groot belang. Dit begint al bij de consultatiebureaus. Hier komt immers iedere Nederlandse ouder. Inmiddels doet een derde van de scholen (2.400 scholen) en een derde van de basisbibliotheken mee aan BoekStart, op de kinderopvang is dit momenteel 15%. Biblionet kan cijfers aanleveren over hoe de scholen het doen in de verschillende gemeenten. De verantwoordelijke Minister schrijft in maart 2015 een brief naar de Tweede Kamer over het belang van de Bibliotheek op School. Het is verstandig om als gemeenten na te denken om dit ook te doen.

Wethouder De Rook/Gemeente Groningen: Bij de partners staan geen onderwijsorganisaties vermeld.

De heer Langendonk: Er is wel contact met de PO-raad (sectororganisatie voor het primair onderwijs). De onderwijsinspectie heeft de Bibliotheek op School nu ook genoemd in een rapport. Het opstellen van convenanten is een te langdurig proces. De organisaties moeten gewoon aan de gang gaan!

Wethouder Plandsoen/Gemeente Leek: De PO-raad, MO-raad en VMBO-raad en de Ministeries werken samen op diverse onderwerpen.

4. Biblionet

De heer Middelveld, voorzitter van de Raad van Bestuur van Biblionet Groningen, geeft een toelichting op de actuele stand van zaken.

Er is het afgelopen jaar veel gezegd en geschreven over het bibliotheekwerk en er zijn veel vragen. Verdringt de digitalisering het boek? Neemt de terugtrekkende overheid de bibliotheek mee? Is er nog wel plaats voor lezen in de overvloed aan media en afleiding? Wat is de rol van de bibliotheek in die veranderende samenleving? En hoe geeft Biblionet uitvoering aan die rol?

Sommige gemeenten vinden dat Biblionet Groningen sneller met de tijd en met wensen moet omgaan, flexibeler, innovatiever en ook goedkoper. Vandaag presenteert Biblionet de eerste contouren van een plan om dat te realiseren. Sneller inspelen op nieuwe ontwikkelingen en sterker marktgericht handelen horen daarbij. Biblionet wil die nare jaren van reorganisaties achter zich laten en met vooruit naar 2020.

Biblionet zet zich, zonder winstoogmerk, al jarenlang in voor de Groninger samenleving. Er is nog steeds een vitaal netwerk van bibliotheken en vorig jaar waren er meer dan 2,3 miljoen bezoekers. In de loop van de tijd is er wel het één en ander veranderd:

- Bibliobussen zijn verdwenen uit het straatbeeld; er is nu de Bibliotheek op School;
- Er wordt gecommuniceerd via het internet; er worden e-books van het scherm gelezen;
- Een vestiging is meer een huiskamer met tal van activiteiten.

De opdracht is nog hetzelfde. De Bibliotheek moet ervoor zorgen dat kinderen gaan lezen en blijven lezen! En dit ook nog doen als ze volwassen zijn!

Biblionet heeft veel ervaring met leesbevordering en het belang hiervan voor de samenleving. Er is een zeer gevarieerd pakket aan diensten en producten voor scholen en gemeenten. Er is een lineair verband tussen leesvaardigheid, succes op school, een goede plaats op de arbeidsmarkt, een eigen inkomen en je zelf staande houden in een complexe (kennis)samenleving.

Een aantal van de producten en diensten van Biblionet:

- Aantrekkelijk gepresenteerde jeugdcollecties. Met deze collecties worden 75.000 kinderen in de leeftijd van 0 tot 18 jaar bereikt;
- De bibliotheek op school. Een belangrijke verbetering voor oude schoolcollecties en de biblio-bus. Met een belangrijk instrument om de effecten te meten. Gemak voor de school en gegarandeerd resultaat. Mede ontwikkeld door Biblionet Groningen en Drenthe. Inmiddels operationeel op 75 scholen;
- Programma's Boekstart en Boekstart in de Kinderopvang (er zijn 3.000 koffertjes uitgedeeld en 2.300 baby's ingeschreven);
- De Kinderboekenweek en de Nationale Voorleesdagen;
- Activiteiten zoals Scoor een Boek, samen met FC Groningen in de Maatschappij. Deze week starten 5.000 kinderen uit 234 basisschoolgroepen;
- Aantrekkelijk gepresenteerde collecties voor volwassenen, zoals zojuist gezien in de bibliotheek van Grootegast met een fraai, effectief retailconcept. Klantvriendelijk, ruime openingstijden, professioneel personeel;
- Eén van die toegangspoorten tot miljoenen boeken elders in Nederland, met inbegrip van inmiddels duizenden e-books. En wekelijks vers aanbod!

De wereld verandert in een rap tempo en Biblionet staat voor een stevige opgave om daar een passend antwoord op te vinden. Er ligt een prachtige basis met goed werkende bibliotheken. Maar het moet beter en misschien ook voor minder geld. Samen blijven optrekken in netwerkverband is daarbij cruciaal.

Op 1 januari 2015 is er voor Biblionet een nieuwe werkelijkheid ontstaan. Biblionet concentreert zich op het openbaar bibliotheekwerk voor het Groninger platteland. Het Forum exploiteert de bibliotheek voor de stad Groningen. Samen vormen ze vanaf 1 januari 2015 het Gronings bibliotheekennetwerk.

Werken in netwerkverband heeft veel voordelen:

- Meeliften op en participeren in landelijk en provinciaal ontwikkelde en bewezen effectieve leesbevorderingsprogramma's als Boekstart, De Bibliotheek op School en Scoor een boek;
- Exclusief gebruik van landelijke (CPNB) campagnes en de provinciale vertaling ervan, zoals de Nationale Voorleesdagen, Nationale Voorleeswedstrijd, Kinderboekenweek, Maand van het Spannende Boek, Campagne Nederland Leest enzovoort;
- Verbinding met landelijke organisaties zoals de Vereniging Openbare Bibliotheekorganisaties, de Koninklijke Bibliotheek, het Pensioenfonds, Stichting Lezen. Biblionet verzorgt uw lobby richting genoemde clubs en er wordt daadwerkelijk invloed uitgeoefend op de landelijke diensten en producten;
- Verbinding met lokale en regionale organisatie (scholen, FC Groningen in de Maatschappij, Vereniging Groninger Dorpen, CMO enzovoort);
- De Collectie Groningen. De collectie wordt centraal en op professionele wijze ingekocht op basis van klantprofielen. Zo zorgt Biblionet ervoor dat de goede boeken en de goede hoeveelheid wordt ingekocht. De collectie is voor gezamenlijk gebruik. Alle klanten hebben toegang;
- De leden kunnen met hun pas lenen, inleveren en reserveren in alle Groningse bibliotheken en ver daarbuiten via het leenverkeer;
- Vanaf 2016 zorgt Biblionet ervoor dat de provinciale pas kan worden gebruikt als landelijke pas, waarmee lenen in het hele land mogelijk wordt;
- Via het loyaliteitsprogramma "Voordeel met je Biebpas" hebben de klanten van Biblionet korting bij tal van evenementen;

- Exclusief voor bibliotheekklanten is er nu toegang tot 10.000 e-books in de landelijke digitale bibliotheek. Elke dag komen er nieuwe titels bij

Op de volgende vijf speerpunten zet Biblionet in, in de komende jaren:

1. Biblionet zet zich met aantrekkelijke programma's in om kinderen en volwassenen blijvend te laten lezen. Samen met het onderwijs en andere organisaties;
2. De vestigingen worden gemoderniseerd tot aantrekkelijke huiskamers middenin de samenleving en moeten een toegangspoort worden tot de Nederlandse collectie;
3. Blijven inzetten op een compleet netwerk om elkaars collecties, abonnementen en programma's te kunnen gebruiken en daarmee kosten te delen;
4. Biblionet komt naar de gemeenten om te horen welk bibliotheekbeleid u op weg naar de gemeentelijke herindeling uitgevoerd wilt zien. Daar worden afspraken over gemaakt: helder en transparant;
5. Waar mogelijk wordt de dienstverlening, de communicatie met de klanten, de bedrijfsmatige ondersteuning geïnnoveerd. Slimme oplossingen voor een betere kwaliteit en lagere kosten en gebruik maken van wat de markt te bieden heeft.

6. **Interview, vragen en discussie**

Wethouder Gopal/Gemeente Hoogezand-Sappemeer: Zij is bezig aan haar tweede termijn als wethouder. In 2010 is gekeken naar de financiële opgave die de gemeente had en wat dit betekende voor de inhoud. Als inhoudelijke kerntaken zijn lezen en cultuur benoemd. Er moet worden gekeken wat de lokale vraag is en hoe de serviceorganisatie daarin past. Hoogezand-Sappemeer was de eerste gemeente die 15% heeft bezuinigd op de bibliotheken. De keuzes die lokaal zijn gemaakt, zoals het sluiten van een vestiging en het afschaffen van de bibliobussen zijn bewust gemaakt. Ook de collega's van onderwijs staan hierachter. Het onderwijs is een belangrijke partij evenals de provincie Groningen.

Wethouder De Rook/Gemeente Groningen: De bibliotheek kun je splitsen in twee componenten, namelijk de gebouwen en het programma dat wordt aangeboden. Dit zijn verschillende discussies. Qua infrastructuur past een lokale benadering. Het programma is een bovenlokaal belang. De vraag is hoe we dit met elkaar in stand kunnen houden. We weten niet hoe het bibliotheekwerk er over vijf jaar uitziet. Biblionet moet kunnen anticiperen op maatschappelijke ontwikkelingen, maar de impact van deze ontwikkelingen is niet duidelijk. De bijdrage van de gemeente Groningen aan het provinciale netwerk staat nog, maar dit moet je als gemeenten uiteraard wel met elkaar doen. Ook de herindeling van de gemeenten is nog niet bekend. We moeten ook niet proberen om de toekomst uit te tekenen, maar kijken naar wat nu belangrijk is en een oplossing vinden voor de korte termijn.

Wethouder Drenthe/Gemeente Hoogezand-Sappemeer: Er wordt nu geprobeerd om de Bibliotheek op School neer te zetten en het lezen te stimuleren. Er moet meer taal bij de gezinnen komen. De vraag is hoe je de ouders hierbij betreft. Op sociaal zwakkere scholen is de ouderbetrokkenheid veel minder. In Hoogezand-Sappemeer is ook een grote groep kinderen, waar thuis geen Nederlands wordt gesproken. Met deze kinderen kunnen de leerkrachten ook niet communiceren.

De heer Langendonk: De staatssecretaris heeft ouderbetrokkenheid op de agenda gezet om hier een programma voor te ontwikkelen. Vanuit VVE wordt er ook ingezet op de consultatiebureaus.

Wethouder Bakker/Gemeente Zuidhorn: Is er een directe bedreiging dat het netwerk onder druk staat? Het is wel van belang dat gemeenten elkaar vasthouden in deze.

De heer Sprenger: Wethouder Boon is helaas verhinderd, maar de gemeente Oldambt heeft een offerte gevraagd bij Questum en ook bij Biblionet. Over een paar weken zal een beslissing worden genomen, waar men mee verder gaat.

Wethouder Usmany/Gemeente Appingedam: De structuren met scholen is een netwerk dat bijna alle gemeenten hebben. Toch is dit nog niet voldoende om de laaggeletterdheid aan te pakken. We dienen via Biblionet verbinding te zoeken met sociale diensten en welzijnsorganisaties. De maatschappelijke kosten aan de achterkant kennen we allemaal. Biblionet heeft

hier een maatschappelijke rol in. Er moeten handige structuren komen.
 Wethouder Schollema/Gemeente Loppersum: Alle gemeenten worstelen met het sociale domein. Er moet een politieke wil en durf zijn om ergens geld vandaan te halen.
 Wethouder Usmany/Gemeente Appingedam: Zo zou er geld uit het arbeidsmarktbeleid kunnen worden gehaald om laaggeletterdheid te bestrijden.

De heer Middelveld: Voor Biblionet wordt het nog een grote transitie. De organisatie was goed ingericht om bibliotheken te faciliteren. Nu gaat het meer om bestrijding van de laaggeletterdheid. Hierdoor moet het personeel ook anders ingezet worden. Biblionet is inmiddels gehalveerd in menskracht.

Wethouder Plandsoen/Gemeente Leek: De rol van de wethouders zit in het netwerk en de samenhang met het sociale domein. Ook moet er worden ingezet op de Bibliotheek op School. De provincie moet ook een belangrijke rol spelen.

De heer Sprenger: Ambtelijk zijn we ook in overleg met de provincie. Gedeputeerde Wilpstra heeft bibliotheekwerk in zijn portefeuille. De financiële verwevenheid is wel een punt van zorg. De provincie wil verminderen met de subsidies.

Wethouder De Rook/Gemeente Groningen: De provincie trekt zich terug op verschillende domeinen. Maar overdracht van taken is een tweezijdig proces. We moeten de zaken met de provincie goed afspreken. Dus gemeenten moeten wel een visie maken over hoe nu verder.

Voorzitter: De VGG is in gesprek met de provincie over de overdracht van taken en rollen. De afspraak is gemaakt om daar nu niet teveel haast achter te zetten. Als er iets wordt overgedragen moet er wel een goede visie achter zitten. De discussie wordt uitgesteld tot na de verkiezingen en ook moet de herindeling worden afgewacht.

De heer Langendonk: In de provincies Brabant en Limburg wordt de provinciale subsidie ook afgebouwd, maar nog wel geïnvesteerd in de Bibliotheek op School.

Voorzitter: We kunnen de conclusie trekken dat we elkaar moeten vasthouden om het netwerk in stand te houden. Tot dusver is binnen de VGG geregeld dat het onderwerp Bibliotheken onder Cultuur valt maar Onderwijs is ook heel belangrijk. Hier moet voldoende in geïnvesteerd worden en er moeten verbanden worden gelegd. Op korte termijn moet er een ambtelijke kopgroep aan de slag die een signaal af gaat geven richting provincie over het belang van het netwerk. Dit kan door middel van een brief. Ook moet er een appèl worden gedaan op de gemeente Oldambt, dat zij straks als enige buiten het netwerk gaat vallen als ze in zee gaan met een commerciële aanbieder.

7. Sluiting

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter de vergadering en dankt de aanwezigen voor de inbreng.

Besluitenlijst portefeuillehouderoverleg Onderwijs, Cultuur & Sport en Gezondheid & Welzijn 5 februari 2015

	Besluit	Actie	Datum
1.	Brief aan gedeputeerde Wilpstra inzake het bibliotheekwerk	VGG	z.s.m.
2.	Appèl op de gemeente Oldambt dat het netwerk in stand moet blijven	VGG	z.s.m.

	NAAM	GEMEENTE	Aanwezig	Afwezig
1	A. Usmany	Appingedam	X	
2	J. de Vries	Bedum	X	
3	L. van der Tuin	Bellingwedde	X	
4	H.W. van Gelder	De Marne		X
5	J.A. Ronde	Delfzijl	X	
6	H. Sienot	Eemsum	X	
7	P. de Rook	Groningen	X	
8	S. Smedes M. de Haan	Grootevast	X X	
9	P. Lambeck	Haren		X
10	J. Gopal E. Drenth	Hoogezand-Sappemeer	X X	
11	B. Plandsoen	Leek	X	
12	B. Schollema	Loppersum	X	
13	J. Hulshoff	Marum	X	
14	J. Batelaan	Menterwolde		X
15	B. Boon	Oldambt		X
16	H. Hemmes	Pekela		X
17	M. Goeree	Slochteren	X	
18	P. Gelling	Stadskanaal	X	
19	A. Postma	Ten Boer		X
20	J. Velema	Veendam	X	
21	G. Luth	Vlagtwedde	X	
22	R. Michels	Winsum		X
23	H. Bakker	Zuidhorn	X	
24	H. Pilon A. Middelveld M. van Bockel	Biblionet	X X X	
25	T. van Dalen A. Langendonk		X X	
26	T. Sprenger S. van der Werff	VGG	X X	